

Matic Majcen

Grossmann 2018: Leto preizkušnje

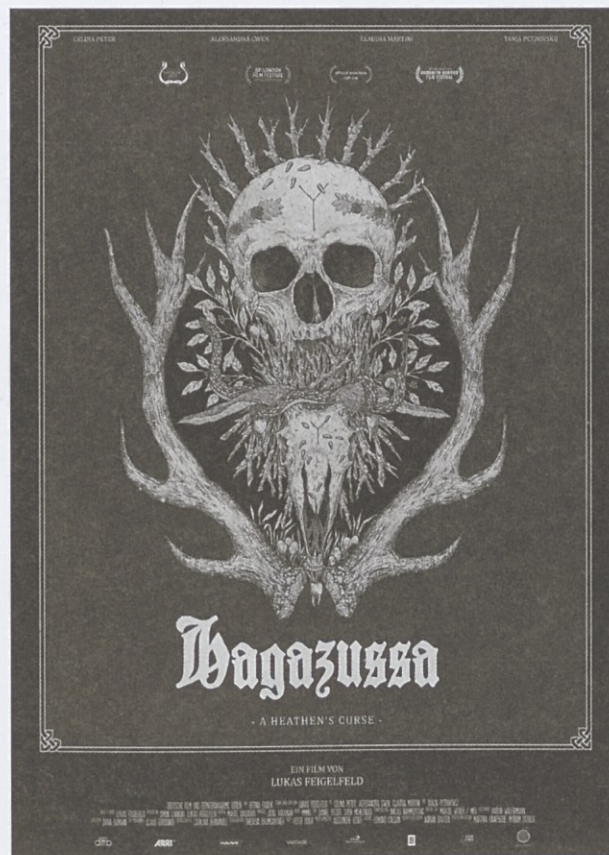
14. Grossmannov festival fantastičnega filma in vina, 10.–14. julij 2018

Grossmannov festival fantastičnega filma in vina se je v svoji 14. ediciji znašel v bržkone največji preizkušnji od ustanovitve naprej, saj mu je Slovenski filmski center odrekel delež dosedanjih finančnih sredstev. Festival, ki je daleč od oči prestolnice že tako ali tako venomer bojeval vzporedno bitko za svojo legitimnost, je bil zdaj soočen z močnim udarcem, ki bi lahko bil za marsikatero prireditev tudi usoden. Organizatorji so sprva tako res napovedovali, da se bo letošnja edicija odvila v bolj skromnih okvirih, s čimer si je bilo moč predstavljati, da bo odpadla kakšna sekcija, da bo skrčeno število filmov in dogodkov, seveda pa tudi to, da se dobršen del mednarodnih gostov festivala ne bo mogel udeležiti. A ko so se zvesti obiskovalci na začetku festivala začeli zgrinjati v Ljutomer, je največje presenečenje predstavljalo spoznanje, da festivalu v primerjavi s preteklimi leti, vsaj na videz, pravzaprav nič ne manjka. Res, glavnega gosta že drugo leto zapored pač ni bilo (po lanskim nesrečni zgodbi z G. A. Romerom), vse drugo pa je ostalo bolj ali manj enako. Prleški organizatorji so še enkrat potrdili, da jim na slovenski festivalski sceni z vidika entuziazma in čiste volje preprosto ni para, kar pa je dvorezen meč, saj so svojim financerjem s tem poslali signal, da je mogoče ob skrajnih naporih shajati tudi z manjšim vložkom. Vseeno gre upati, da je bilo to finančno prikrajšanje zgolj začasno, saj si tako zaprisežena ekipa s svojim zvestim občinstvom preprosto zasluži normalne razmere za delo.

V programskem smislu je festival nadaljeval tradicijo predstavljanja žanrskih filmov izpod radarja, torej izdelkov, ki se praviloma ne uvrščajo na največje festivale, ne prejemajo redne distribucije pri nas in posledično ostajajo prikovani na specializirane dogodke, kakršen je ljutomerski festival. Ta usmerjenost prinaša tako pozitivne kot negativne plati: če gre po eni strani za odkrivanje zapostavljenih draguljev, ki jih sicer ne bi videli, pa gre po drugi večinoma za filme, ki po kakovosti ne dosegajo ravni tistih iz redne distribucije.

Letos sicer, žal, kakšnega večjega odkritja nismo videli, filmi v tekmovalnem programu pa so le redko pogledali

nad povprečje. Najboljši izmed nominirancev za nagrade je bil prav prejemnik hudega mačka **Errementari** (2017), prvenec baskovskega režiserja Paula Urkija Alija. Film je nastal pod produkcijsko roko Alexa de la Ilesie in ponuja tipičen primerek solidne žanrske zabave, kakršno v najboljšem primeru vidimo na Grossmannu. Pripoved se odvija leta 1833 in nam v časovnih preskokih prikazuje zgodbo o kovaču Patxiju, ki si je skoval nekoliko preveč bližnji odnos s hudičem. Premisa ni metaforična – govor je o povsem pravem hudiču. Film krasijo zelo dobra fotografija, scenografija in pa eno najboljših utelešenj hudičev, kar smo jih v zadnjem času videli na velikim platnu. In zakaj denimo o takšnem filmu ne slišimo zunaj tovrstnih festivalov žanrskega filma? *Errementari* ima pogosto težavo takšnih *horror* eskapad, ko se pretirano zanaša na standardne motive in ikonografije posameznega žanra, ne uspe pa mu zares ustvariti nekaj dovolj unikatnega, da bi lahko prepričal tudi *mainstreamovsko* občinstvo. V breme sta mu predvsem neinventivna zgodba in pa statičnost prizorov, zato se film ne vtisne zares v spomin. Vsekakor pa je Alijo – prisoten je bil tudi v Ljutomeru – ime, ki si ga velja zapomniti, saj kaže, da bi utegnil iti po sledih svojega še vedno vzhajajočega mentorja de la Ilesie.

Vampir Vidar, 2017

Še en film z motivom hudiča, a v drugačni preobleki in tudi v bistveno bolj komični izpeljavi, je **Vampir Vidar** (Vampyvidar, 2017), norveško delo režiserjev Thomasa Askeja Berga in Fredrika Waldelanda. V njem spremljamo mladega kmetovalca, ki si želi kaj več od trpkega, rutinskega življenja na kmetiji. Ko se mu nekega dne prikaže hudič oziroma vampir, se Vidar vda njegovim skušnjavam. In to ne kar tako – njegovo sprejetje poteče kar preko prisilnega *blowjoba*. *Vampir Vidar* poskuša iz standardnega bibličnega motiva na vsakem koraku poiskati kakšno komično iztočnico, kar mu tudi dokaj dobro uspeva. Gre za simpatično nizkopračunsko delo, ki pa je glede na produkcijsko raven že opazno nižje od *Errementarija* in zato tudi ni videti kot film, ki bi lahko prebil meje lastnega nacionalnega trga.

Film, ki je svoje produkcijske pomanjkljivosti uspel nadomestiti z izvirnostjo, pa je bil **Trauma** (2017) izpod rok Lucia A. Rojas. Ta nas že takoj sooči s skrajno neizprosnim prizorom, ko nas postavi v čas Pinochetovega režima leta 1978, natančneje v eno izmed takratnih mučilnic, kjer mora sin posiliti lastno mater, ki jo za nameček še ustrelijo v glavo. Pripoved nato preide v današnji čas, kjer se štiri mladenke prepuščajo razuzdani zabavi, dokler se jim ne priključita dva moška in se vse skupaj prelevi v festival vsesplošnega nasilja. Film je zanimiv, celo izviren poskus združevanja polpretekle zgodovine in žanra v njegovih najbolj ekstremnih utelešenjih, zato primerjave s **Srbskim filmom** (Srpski film, 2010, Srđan Spasojević) niso povsem zgrešene. Rojasov interes je vseskozi v eksploataciji, kar film nemudoma etiketira kot ekstremno gledanje; ker pa *Trauma* očitno ne bo pridobila tako kultnega statusa kot Spasojevičev film, je Rojasov celovečerec idealen primerek za predstavitev na Grossmannu.

Od tu naprej pa kakovost predstavljenih filmov začne hitro padati. Tipična težava bolj povprečnih del v tekmovalnem programu je denimo ta, da ne morejo skriti svojih vplivov, ki jih nato kopirajo do meje identičnosti. Najočitnejši primer takšne bolezni kaže **Hagazussa – Pogansko prekletstvo** (Hagazussa – A Heathen's Curse, 2017), ki bistveno preveč očitno črpa iz Eggersove **Čarovnice** (The

VVitch: A New-England Folktale, 2015). Če bi šlo samo za ista pripovedna izhodišča, bi bila zadeva še sprejemljiva, tako pa imamo pred sabo film, ki je identičen tudi po kostumografski, scenografski in dramaturški plati, saj podobno kot omenjeni vpliv stavi na vzdušje in postopno vzbujanje srhljivosti, ne pa na eksplicitno grozo. Zaradi tega je tak film v kateremkoli kontekstu sila težko obravnavati povsem resno. Podobno, a nekoliko manj očitno se zgodi britanskemu filmu **Charismata** (2017, Andy Collier in Toor Mian). Postavi nas v gledališče mlade policistke Rebece (Sarah Beck Mather), ki je na sledi serijskemu morilcu, ta pa je očitno povezan s satanističnimi praksami. Kljub nizkemu proračunu film omogoča povsem simpatično gledanje po inspiraciji bolj komercialnih detektivskih krimičev, a se bolj kot psihološka grozljivka prelevi v nekoliko temačnejšo različico Wrightovih **Vročih kifeljcev** (Hot Fuzz, 2007) kot pa v resen žanrski film. Collier in Mian s svojimi režijskimi pristopi ne uspeta ustvariti lastnega sloga, temveč se zanašata na posnemanje konvencij, kar filmu daje še toliko bolj očiten pridih drugorazrednosti.

Ob vseh glasbenih dokumentarcih in kratkih filmih v ostalih sekcijah se ustavimo še pri zanimivem primerku s Finske, ki so ga predstavili zunaj tekmovalnega programa. Rendel režiserja Jesseja Haae so namreč oglaševali kot nič manj kakor prvi finski superherojski film. Tu se takoj postavi očitno vprašanje: zakaj Rendel ni tako široko opevan kot nova finska senzacija, kot novo **Železno nebo** (Iron Sky, 2012, Timo Vuorensola)? Razlog je zelo podoben kot pri obeh filmih iz prejšnjega odstavka – njegova strategija kopiranja že videlih prijemov superherojskega žanra iz njega naredi dokaj nezanimivo gledanje. Rendel je kot lik nekakšna mešanica Batmana in Deadpoola, morda z dodatkom nekoliko bolj evropskega motiva boja proti kapitalizmu. A bolj kot s poskusom prodiranja na svoj teren je režiser preobremenjen z ustvarjanjem visokopračunskega videza, kjer se film tudi precej dobro odreže. Vseeno pa nizek proračun slej ali prej privre na površje, predvsem v obliki pomanjkanja lokacijske dinamike in prevelikega zanašanja na dialoške prizore.

Seveda pri tovrstnih žanrskih filmih pojem kakovosti ni nujno glavni argument za njihov ogled. Osnovna vloga Grossmanna še naprej ostaja prikazovanje nišnih kuriozitet, zanimivih primerkov žanra, ne pa nujno tistih najbolj uspešnih filmov, ki preko drugih kanalov tako ali tako pridejo v kino. Vstopiti v selekcijo Grossmannovega festivala še naprej pomeni vstopiti v nekakšen vzporedni svet, kjer se razpre neka povsem samostojna selekcija filmov, in to za povrh v opojnem vzdušju poletne Prlekije. Že s tega vidika je festival preprosto preveč dragocen, da bi moral tudi v prihodnosti tako nevarno plesati po finančnem robu, kot se mu je zgodilo letos. **E**